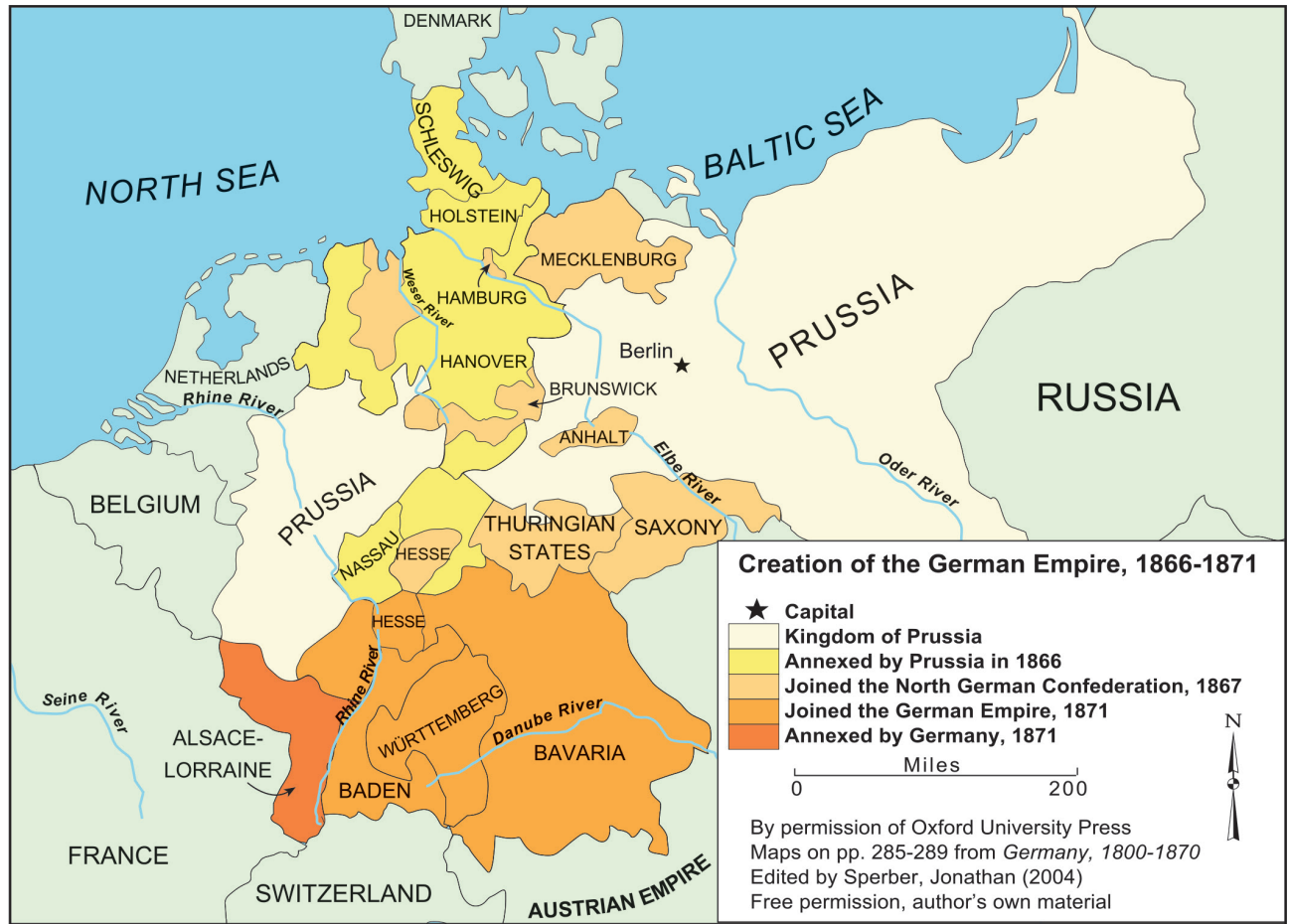

19. Yüzyılın Sonlarında Almanya, Tıp ve Etik

Ali ÖZDEN

Emekli Öğretim Üyesi, Ankara

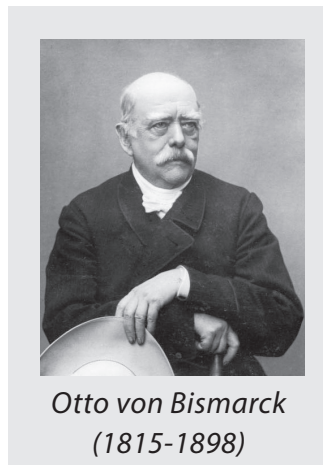
Creation of the German Empire (1866-1871) http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=374

The German Empire (1871-1918)

1815'de Avrupa'da Napoleon gündemden çıkınca Avrupa'da yeniden var oluş projeleri gündeme getirilir. 1820-1840 arası Almanya'da hızlı bir endüstrileşme yaşanmaya başlar. Bilim ve teknolojiadaki hızlı ilerleyiş Almanya'yı çok önemli bir konuma getirir. Burjuva sahip olduğu güçle varlığını toplumun her alanında hissettirir. Eylül 1862'de göreve gelen Otto von Bismarck (1 Nisan 1815 - 30 Temmuz 1898) Almanya'nın kaderini eline alır. Onun tek amacı Alman Birliği'ni sağlayarak imparatorluğu hayata geçirmektir. O inanılmaz başarılı bir devlet adamı idi. İmparatorlar ona inandıkları ve güvendikleri için tüm yetkiyi ona vermişlerdir.

Bismarck, Avusturya ve Macaristan ile birlik içinde olmak için elinden gelen çabayı göstermiştir. 1866'da Avusturya'yı yenerek onlara birlikte olmanın yararlarını ortaya koymaya çalış-

**Otto von Bismarck
(1815-1898)**

mıştır. 1870-71 yılları arasında Fransa ile yaptıkları savaşı da kazanan Bismarck onları da kontrolde tutmuştur. Bu zaferler Alman Birliği'ne zemin hazırlar. Bismarck, 18 Ocak 1871'de Prusya Kralı Wilhelm I'i Alman imparatoru olarak ilan eder böylece Germen İmparatorluğu kurulmuş olur.

1854-56'daki Rusya; İngiltere (Osmanlı da yer aldı) ile arasındaki Kırım Savaşı sonrası Hazar'ın kuzeyinden Orta Asya'ya açılır. Rusya da hem Avrupa'da hem de Asya'da büyümek ister.

Wilhelm I (Kayzer Wilhelm -Wilhelm Friedrich Ludwig) (1797-1888)

1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı'nda Almanya'nın işbirlikçisi Avusturya Rusya ile işbirliği yapar. Fakat savaş sonrası (Balkanlarda) Bulgaristan'ın kendi kontrolüne bırakılmasını isteyen Avusturya istediğini almayınca Rusya ile ilişkisini askıya alır. 1878'de Slavlar bağımsızlıklarını kazanırlar. 1879'da Almanya-Avusturya ittifakı yeniden kurulur.

Almanya Rusya'ya karşı kuvvetli olmak için 1882'de İtalya ve Avusturya ile güç birliği yapar. 1887'de Alman-Rus savaşı patlak verir. Fakat iş büyümeden Rusya ile dostluk antlaşması yapılır. Rusya'yı yanına çekmek için Osmanlı'yı satıp boğazları Rusların ele geçirmesine ses çıkarmayacağını beyan eder.

II. Wilhelm (Friedrich Wilhelm Viktor Albert von Preußen) (1859-1941)

1871-1890 Almanya'nın var oluşunun ve Avrupa'da güç oluşunun yaşandığı dönemdir. III. Friedrich 1888'de imparator olur fakat birkaç ay sonra vefat eder. Yerine oğlu Wilhelm II olarak tahta çıkar. O her şeyi kendi kontrolü altında tutmak isteyen genç bir imparator idi, bu nedenle Bismarck ile birlikte çalışma olasılığı yoktu. II. Wil-

helm sömürgecilikten Almanlarında payını alması için projeler üretir. Fakat bir yandan da yavaş yavaş İngiliz, Fransız, Rus birliği oluşur. Bismarck bu ülkelerden özellikle Rusya ile ilişkilerin iyi olmasına hep önem vermiştir. 1890'da Bismarck başkanlıktan ayrılır. Sonra olumsuzluklar, başarısızlıklar birbiri izler.

Sippy Diyet Rejimini Popülerize Eden Doktor Sippy

Bertram Welton Sippy (1866-1924) Wisconsin şehrinin Richland kasabasının Neptune köyünde dünyaya gelmiştir. İki yıl Wisconsin Üniversitesi'nde okuduktan sonra Chicago'daki "Rush Medical College"e gider. 1890'da Chicago Tıp

Bertram Welton Sippy (1866-1924)

bulur ve Almanya'ya gider. Berlin'de Ewald ile çalışan Sippy Amerika'ya döner ve Chicago'da iç hastalıkları-nöroloji alanında çalışmaya başlar. Sippy kısa zamanda Amerika'da popüler hale gelir. O dönemde peptik ülser ve tedavisi gündemde önemli yer tutmaktaydı. Schwartz'ın aforizması geçerliydi. "No acid, no ulcer" ülser tedavisinde temel yaklaşım olduğundan tedavi de mide asitini nötralize etmeye yönelikti. O dönemde çeşitli mide diyetleri gündemde olsa da ünlü hekim Sippy'nin diyetleri çok mu çok popülerdi. Saat başı süt, krema, yarım saatlerde anti asitler vs. (NaHCO₃, kalsiyum karbonat-Ca₂CO₃) kullanılmakta idi. Zaman zaman da mide içeriği aspire edilmekte idi. Bu diyet aşırı popüler olsa da ülser nüksünü önlemede başarısız olmuştur. Ülser ağrısını geçirse de süt + alkali tüketimine bağlı olarak süt alkali sendromu gelişmekteydi. Böbrek taşı, enfeksiyon ve onu izleyen üremiye bağlı ölümler de Sippy diyetinde görülen bir komplikasyondur.

Dr. Carl Ewald

Carl Anton Ewald (1845-1915)

Ewald 1870'de Berlin'de tıp doktoru olur.

1871'de ünlü hekim Friedrich Theodor Frerichs'in (1819-1885) asistanı olur. 1874'de iç hastalıkları uzmanı, sonra da

Fakültesi'ni bitirir ve tıp doktoru olur. Montana'da demir yolları cerrahisi olarak göreve başlar. Amacı Avrupa'daki bir klinikte çalışarak bilgi ve görgüsünü arttırmaktır. Ünlü Alman hekimi Prof. Dr. Carl Ewald ile Berlin'de çalışmayı çok isteyen Sippy burs kazanarak Ewald ile çalışma fırsatı

Sippy o dönemin ünlü Alman Hekimi Carl Ewald'dan çok etkilenmiştir. Prof. Dr. Carl Anton Ewald 1900'lü yılların başında çok ünlü bir dahiliyecisi, nörolog ve gastroenterolog idi. Ewald 30 Ekim 1845'de Berlin'de dünyaya gelmiştir. Berlin, Heidelberg, Bonn'da eğitim gören

Frauen-Siechen-Anstalt şehrinde klinik şefi olur. 1888'de "Kaiserin Augusta Hospital"da Hermann Senator'ün (1834-1911) ün yerine şef olarak atanır. Bu hastane Ewald'ın gayretleriyle eğitim, araştırma, hizmet konusunda Avrupa'da tanınır hale gelir. Özellikle sindirim sistemi konusunda ünlü bir merkez olur. Carl Anton Ewald 1883'de ekstraordiner profesör, 1909'da da ordinaryus profesör (Extra ordinary ve ordinary honorary) olur.

Tıpta etik insanlık tarihi kadar eski bir olaydır. Manchester'li "Physician" Tomas Precival (1740-1804) konuyu günün koşullarına göre ele almış ve "Medical Ethics" terimini gündeme ilk kez getirmiştir (1803). Konuyla ilgili çalışmalar ve uygulamalar ise 19. yüzyılın başından itibaren gelişen şekilde gündemde yer alır. Bu dönemde Almanya genel olarak bilim ve sanayide hızlı bir gelişim içinde bulunuyordu. Özellikle tıpta Avrupa'nın değil dünyanın yıldızı idi. Almanya'da tıptaki gelişim nedeniyle Avrupa'nın zenginleri ve soyluları bir kere de olsun Almanya'da hekime görünmek istiyorlardı. Rusya'da tıp geri kalmış durumda idi, bu nedenle her yıl yaklaşık 60-70 bin Rus Almanya'ya hekime geliyordu. Bazı üniversite hocalarının bu yabancı hastaları getiren simsarlara para verdikleri böylece simsarların hem hastadan hem hocadan para aldıkları ortaya çıkmıştır. Bu nedenle tabip odaları konuyla ilgili soruşturma yaparak etik kuralları çalıştırmak zorunda kalmıştır.

Ewald'ın da simsar kullandığı yolunda basında birçok yayın görülmüştü (1909), Carl Ewald ömrünün sonunda bu üzücü durumu da yaşamak zorunda kalmıştır.

Carl Anton Ewald, Ismar Isidor Boas (1858-1938) ile birlikte mide fizyolojisi konusunda birçok araştırma yapmışlardır. Bunların özellikle test yemekleri uluslararası üne kavuşmuş ve birçok araştırmada kullanılmıştır. Ewald birçok kitap ve makale yazarak bilime katkıda bulunmuştur. O Berlin Tıp Kütüphanesi'nin kurulmasında ve gelişiminde de öncülük etmiştir. Ewald 1881'den 1907'ye kadar "Berliner Klinische Wochenschrift"ın editörlüğünü yapmıştır.

Ewald'ın Orogastrik Tüpü önemli bir keşiftir. Çapı oldukça büyük kauçuk tüp ağız yoluyla mideye yerleştirilir. Alınan toksik maddeleri (aşırı tyleneol vs.) lavaj yaparak dışarı almak için kullanılmıştır. Sondanın çapı büyük olduğundan yanlarda da büyücek delikleri olduğu için ilaç parçaları ve midedeki kalıntı materyal kolaylıkla temizlenebilmekteydi.

Prof. Dr. Carl Anton Ewald 1915'de Berlin'de vefat etmiştir.

Almanya, üniversitelere ve bilim adamlarına saygısını yitirmeye başlayınca büyük felakete gidişi kaçınılmaz olmuştur. Almanya İkinci Dünya Savaşında bilime ve bilim insanlarına yapılan saygısızlığın faturasını en ağır şekilde ödemiştir.

KAYNAKLAR

1. http://germanhistorydocs.ghi-dc.org/map.cfm?map_id=374
2. Haubrich WS. Sippy of the Sippy diet regimen. Gastroenterology 2005;128:832.
3. <http://www.whonamedit.com/doctor.cfm/2657.html>
4. https://en.wikipedia.org/wiki/Carl_Anton_Ewald
5. Paine JR. The history of the invention and development of the stomach duodenal tubes. Ann Intern Med 1934;8:752-63.
6. Medico-Legal. Br Med J 1915;2:797.
7. Maehle AH, Sauerteig L. Introduction. Med Hist 2012;56:123-32.
8. Maehle AH. Doctors in court, honour, and professional ethics: two scandals in Imperial Germany. Gesnerus 2011;68:61-79.
9. https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Germany.
10. <http://www.historyworld.net/wrldhis/PlainTextHistories.asp?historyid=ac62>
11. <http://www.localhistories.org/germany.html>